

شاهزاده دانشمند صفوی

۱۲ اسفند ۱۳۹۳ ساعت ۱۸:۰۴

سام میرزا (۸۹۶-۹۴۵ خورشیدی/۹۲۳-۹۷۴ قمری) فرزند شاه اسماعیل اول، و یکی از شاهزادگان دانشمند عصر صفوی است که از خردسالی همراه برادرش شاه تهماسب با اصول اولیه نویسندگی آشنا شد و هر دو موفق به نگارش تذکره ای از سخنوران عصر خود شدند.

سام میرزا زیر نظر خواجه محمد مؤمن که خود سخنوری توانا بود، با مبادی ادب آشنا شد. وی بر اثر دانش اندوزی نزد مربیان کارکشته خود، نه تنها خط تعلیق را خوش می نوشت، بلکه به شعر سرودن نیز پرداخت و نمونه اشعاری که از خود در پایان تذکره تحفه سامی آورده، گویای شعردانی، سخن سنجی و خبرگی او در نقد و تمیز اشعار و نیز میزان آگاهی او بر فنون شعر و شاعری و علوم بدیعی و بلاغی است.

سام میرزا به واسطه ادب دوستی، دستگاہ فرمانروایی خود را نیز محل آمد و شد ادیبان و نویسندگانی چون قاضی احمد غفاری، مؤلف تاریخ نگارستان و مولانا نورالله از مردم فاضل هرات، شوقی یزدی و دیگران کرده بود و خود با سخنوران برجسته آن عصر مباحثه و مشاعره داشت (نک: تحفه سامی). وی فردی دیندار، آگاه، آزاده و روشن بین بود که با سیاستهای خشن و نامردمی دربار صفوی، چندان میانه خوبی نداشت و سرانجام هم به اتهام عصیان و طغیان، بازداشت و دربند شد و به فرمان شاه اسماعیل دوم، همراه دیگر شاهزادگان ناخرسند صفوی در سال ۹۸۴ ق کشته شد.

معروف ترین اثر او تذکره تحفه سامی (نگارش ۹۵۷ ق) است که از لحاظ شناخت شعر و ادبیات و جایگاه آن در عصر صفوی و نیز مردم شناسی آن دوره، کتابی درخور و قابل اعتناست. اما از دیوان او که به گفته محمدعلی تربیت شش هزار بیت داشته، نشانی نیست.

این رباعی از اوست:

هرگاه که عشوه آن دلاویز کند

عاشق ز بلا چگونه پرهیز کند

بادی که آتشم تیز کند

تحفه سامی دربردارنده شرح احوال و نمونه اشعار نزدیک به هفتصد تن از شعرای نامی و گمنام اوایل دوره صفویه است که تذکره نویسانی چون والده داغستانی، آذر بیگدلی و رضا قلی خان هدایت در آثار خود از آن بهره برده اند

منبع: جام جم

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۹۷۰۴/صفوی-دانشمند-شاهزاده>